

Tegen de verzuiling

Pat Metheny, een van 's werelds meest vernieuwende gitaristen, is terug met zijn groep. En klaar om de grenzen van de jazz weer eens te verleggen.

HOEVEEL BANDLEIDERS DIE EEN nieuwe groep samenstellen horen al surfende op internet toevallig net de juiste stem? En hoeveel storten zich vervolgens op het plaatselijke telefoonboek op zoek naar de persoon erachter? Nu wil het geluk dat er in New York niet zoveel mensen wonen met de naam Cuong Vu; en dat niet veel muzikanten hun geluid zo willen perfectioneren als Pat Metheny.

Pat wordt vaak gezien als jazzmuzikant; de New Yorker heeft de laatste twintig jaar gezorgd voor enkele staaltjes van de meest interessante en stijlmatig uiteenlopende gitaarmuziek. Op het album 'Offramp' uit 1980 toverde hij uit zijn Roland GR-300 gitaarsynthesizer een geluid dat minstens zo revolutionair was als dat van Hendrix of Charlie Christian. Op zijn nieuwe album 'Speaking Of Now' is hij herenigd met zijn oude maatjes Lyle Mays op piano en Steve Rodby op bas, naast drie nieuwe bandleden: de Mexicaanse Antonio Sanchez op drums, de West-Afrikaanse zanger Richard Bona en de Vietnamees Cuong – met dank dus aan het telefoonboek – op zang en trompet.

We hebben drie jaar niks van de Pat Metheny Group vernomen. Wat heb je eigenlijk gedaan?

“De vorige keer toen we met de band net klaar waren, plande ik iets waarvan ik dacht dat het beperkt zou blijven tot vier weken met een trio. Maar we vermaakten ons prima, maakten een plaat en waren uiteindelijk zo'n zes maanden op tournee. Veel van die shows hebben we ook opgenomen. Het ging allemaal zo goed dat we ook nog een live-album hebben uitgebracht. Wat in eerste instantie bedoeld was als een tour van een paar weken, mondde uit in een samenwerking van achttien maanden. Behoorlijk zwaar. Zo heb ik dus mijn vakantie doorgebracht!”

Hou je van de uitdaging van het werken met alleen een bassist en een drummer?

“Ik speel altijd graag in een trio. Maar zoals veel mensen wil ik iets anders gaan doen zodra ik ergens aan begonnen ben. Ik hou van de vrijheid die een trio me biedt, maar dat maakt me tegelijkertijd hongerig naar het grote geluid dat alleen een grotere groep kan genereren. Beide kanten overlappen wel maar zijn toch heel verschillende disciplines. De harmonische mogelijkheden zijn in een trio compleet anders. Je kunt bijvoorbeeld dingen spelen die klinken als een vol akkoord maar eigenlijk niet meer zijn dan één of twee noten.

Maar zodra je een pianoakkoord hoort, verandert dat de harmonische balans. Al speelt de pianist maar één noot achter een solo, dan beperkt dat de kracht van de gitaar als akkoordinstrument. Een pianist kan een akkoord spelen met maar vier of vijf noten erin dat toch onmogelijk is om op een gitaar te spelen. De piano heeft wat betreft harmonie een precedent geschapen. Zelfs als je zo'n akkoord op

gitaar kunt naspelen, heeft het gewoon niet hetzelfde harmonische gewicht. Daarom speel ik in de groep maar zelden akkoorden; als ik het al doe, zijn het maar één of twee noten die passen bij wat de piano doet.”

Je vindt het luisteren naar je eigen live-opnamen nogal pijnlijk. Je bent een perfectionist, ook in de ongelooflijke moeite die je doet om de juiste muzikanten te vinden die die pijn kunnen delen...

“Klopt... (lacht) Pijn is het juiste woord! Elke keer dat je een concert gaat beluisteren, denk je dat je veel beter hebt gespeeld dan je eigenlijk doet.

Wat betreft die zoektocht naar de juiste muzikanten: de Pat Metheny Group heeft altijd een vreemde combinatie van vereisten. Ten eerste zoek ik spelers die respect hebben voor detail en vorm, op welk instrument ze ook spelen. Maar tegelijk wil ik dat ze alles kunnen laten klinken als improvisatie!

Het is belangrijk dat de muziek door kan gaan voor jazz en helaas vind ik daar niet altijd ge-

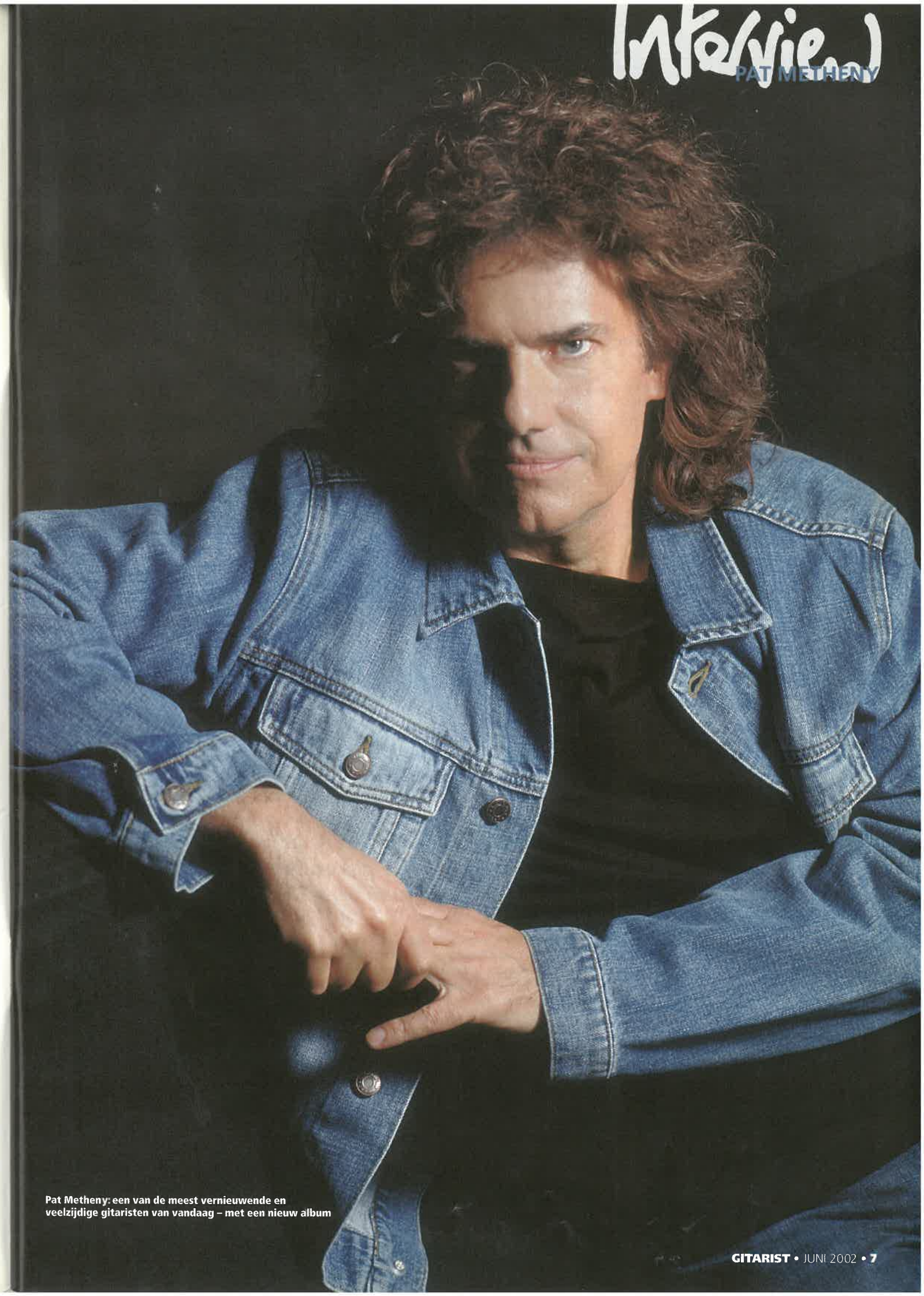
noeg mensen voor. Als ik zoek naar een bepaalde basiskennis – hoewel we in onze band niet alles in zijn originele vorm kunnen spelen – dan zou dat bebop zijn. Bebop is de belangrijkste taal.

Ik heb nu het geluk om met een paar heel goede mensen te werken. Lyle natuurlijk, en Richard ken ik ook al zo lang. Maar Antonio Sanchez, mijn huidige drummer, is echt fantastisch. Ik wist niet dat zulke goede drummers ook gewoon geboren worden!

Cuong Vu kwam ik 's nachts een keer tegen toen ik luisterde naar een radiostation op internet. Ik had geen idee of het de naam was van een hele band of van één persoon! Ik ontdekte dat hij ook trompettist was en in New York woonde. Ik belde de enige Cuong Vu in het telefoonboek en het bleek hem te zijn. Stom toeval...”

Slechts een paar stukken kun je echt 'jazz' noemen. Maar ik heb altijd Charlie Parker in het achterhoofd

Na 18 maanden in zijn trio te hebben gespeeld – langer dan gepland – wilde Pat graag weer aan de slag met de groep

Pat Metheny: een van de meest vernieuwende en veelzijdige gitaristen van vandaag – met een nieuw album

De stijl van Pat Metheny

Pat werd geboren in Missouri, in 1954. Hij was al vroeg geïnteresseerd in muziek en begon op trompet, waarna hij overstapte op gitaar. Hij raakte in de ban van John Coltrane maar ook The Beatles fascineerden hem. Op zijn twaalfde formeerde hij zijn eerste band. Pat studeerde aan de muzikafdeling van de Universiteit van Miami en hij speelde daar regelmatig samen met medestudenten als Jaco Pastorius, Steve Morse en toekomstige bandleden Danny Gottlieb en Mark Egan. Na deel te hebben uitgemaakt van de groep van vibrafonist Gary Burton, kreeg Metheny de kans zijn eerste album voor het Duitse ECM op te nemen. Toen Pat in 1975 pianist/componist Lyle Mays ontmoette, was dat het begin van een langdurige samenwerking. Samen werkten ze aan talloze projecten, met allerlei grote namen in jazz en rock als Sonny Rollins, James Taylor, David Bowie, Ornette Coleman, Carlos Santana en Michael Brecker.

G7

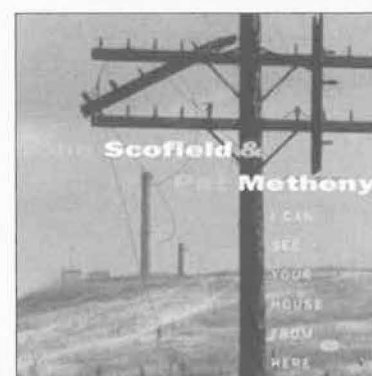
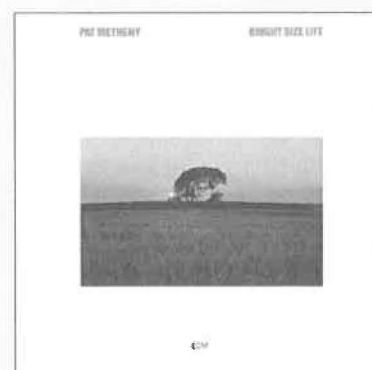
(schuif een vakje lager voor F#7)

Bm7

(schuif twee vakjes lager voor Am7)

Em7

AANBEVOLEN LUISTERWERK

- Bright Size Life (1976)
- Song X (1986)
- I Can See Your House From Here (1994)

Pat's debuut is stuwender dan zijn latere werk. Vaak is hij op zijn best als hij samenwerkt met anderen, met name op het explosieve 'Song X' met Ornette Coleman.

VOORBEELD 1

Pat's solo's zijn erg melodius terwijl hij het voorspelbare steeds weet te vermijden. Hier is de turnaround van een blues in B mineur. Let op de alteraties (de b5 en #9 over de G7 en de b9 over F#).

VOORBEELD 2

Pat weet zijn solo's van drama te voorzien door plotselinge uitbarstingen van snelle noten. Soms zijn dat toonladderfiguren maar andere keren weeft hij om de toonladdernoten heen, met een combinatie van symmetrische patronen en chromatische lijnen.

VOORBEELD 3

Bij Pat Metheny kan zelfs een klassieke blueslick eh... anders klinken. Dit is een mooie manier om in een mineur-blues van het I akkoord naar het IV akkoord te gaan. Let op het gebruik van de b9 en de grote terts, zelfs over het mineurakkoord.

De meeste mensen zien jou als jazzmuzikant. Ben je daar gelukkig mee?

"Nou, als ik een woord zou moeten noemen, dan zou het wel jazz zijn. Onze muziek heeft veel aspecten. We experimenteren met textuur, kleur en instrumentkeuze maar we zetten alles op rond de mogelijkheid van improviseren. Daar wordt ons muziekverkeer dus heengeleid. Er zijn maar een paar stukken die je echt 'jazz' zou kunnen noemen. Maar als ik eerlijk ben, heb ik altijd Charlie Parker ergens in mijn achterhoofd..."

Je hebt door de jaren heen heel wat rare dingen gedaan met een gitaar. Ik noem het nummer *Icefire* op het album 'Water-colours'.

"Ik heb altijd gezocht naar wat je de gitaar zou kunnen laten zijn door bewust voor verschillende registers en stemmingen te kiezen. Voor dat geluid van *Icefire* moet je een elektrische 12-snarige kopen, alle snaren eraf halen en hem helemaal opnieuw bespannen met onomwonden snaren, behalve de laagste. Daarna stem je hem in kwinten op een diatonische majeure pentatonische toonladder. Dat nummer draait dus om een afwijkende stemming naast het opnieuw bespannen van de gitaar."

In de jaren zeventig, toen je net bekend werd, zag men je niet per se als jazzgitarist maar meer als new wave- of experimentele gitarist. Daarvan is nu niet echt sprake...

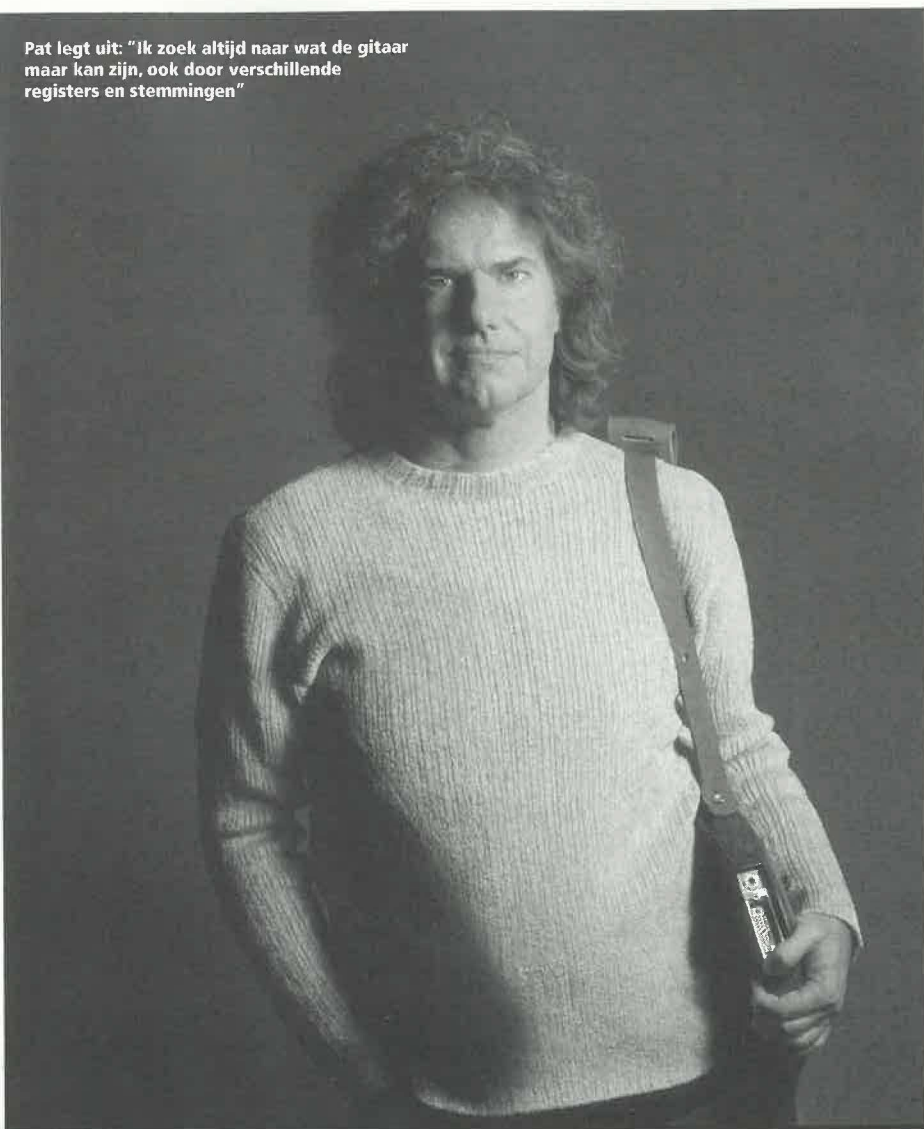
"Ik denk dat toen, in de jaren zeventig, een oprechte nieuwsgierigheid heerste die er nu niet is. Mensen zijn behoorlijk verzuild: ze houden van dit óf van het andere. Dat is altijd wel een beetje zo geweest maar het roept bij mij altijd vragen op. Het is tegenovergesteld aan hoe ik muziek zie. Ik heb het altijd beschouwd als een groot geheel. Nu is er meer culturele en politieke scheiding. Dat vind ik frustrerend. Al veertig jaar speelt de bassist de grondtoon op de eerste tel, samen met de bassdrum. Op de twee en de vier slaat de drummer zich het Lazarus en de gitaar speelt kwinten. Dat is nog niet echt veranderd, vind ik."

Over apparatuur gesproken

"Ik gebruik nog steeds de Roland Synth GR-300 synthesizergitaar en de oude Acoustic combo. Ik hou van een vlak geluid met veel midden dat helder is maar toch zacht en dat niet vervormt. Ik heb een Digitech 2101 DSP gitaarversterker; de output gaat naar twee Lexicon digitale delays. Mijn voornaamste gitaar op het podium is een Ibanez PM100. Ik ben daarop overgestapt toen mijn oude Gibson ES-175 te breekbaar werd om nog mee te nemen. Puristen zullen hier niet zo blij mee zijn, maar ik vind de elementen veel luider en vetter dan die oude van de Gibson. Verder hou ik van ongebruikelijke instrumenten. Ik heb een sitargitaar en een Pikasso met drie halzen: een 6-snarige en twee fretloze 12-snarige voor open stemmingen. Ze zijn speciaal voor mij gemaakt door Linda Manzer, een bouwer in Canada; ik hou van haar werk. De halzen zijn fantastisch en bij al haar instrumenten ga ik anders naar dingen luisteren."

De laatste jaren zijn mijn voornaamste gitaar en spullen niet veel veranderd. Ik heb nog heel wat achter de hand als ik dat wil..."

Pat legt uit: "Ik zoek altijd naar wat de gitaar maar kan zijn, ook door verschillende registers en stemmingen"

“Op mijn vijftiende **ontdekte ik** dat ik niet moest proberen als Wes Montgomery te klinken. Het was **bovendien** nogal **onbeleefd** tegenover mijn held...”

Heb je jezelf ooit gezien als jazzmissionaris?

"Als je bedoelt dat ik mensen op het spoor heb gezet van dingen die ze anders nooit leuk hadden gevonden, dan is het mooi dat ik die dienst mocht bewijzen. Het is allemaal niet zo heel belangrijk, hoor. Maar het is wel goed te horen dat ik iemand heb laten kennismaken met Charlie Parker of John Coltrane."

Bij veel jongeren zie ik tegenwoordig een alarmerend gebrek aan nieuwsgierigheid. Toen ik elf jaar was, hoorde ik voor het eerst Miles Davis toen mijn broer een plaat had gekocht. Toen ik het hoorde, dacht ik niet: o nee, die muziek is te moeilijk, daar kom ik nooit achter. Ik zag het gewoon bliksemen!" *(lacht)*

Tijdens Live Aid speelde je met Santana. Hoe kwam dat zo?

"Wijlen Bill Graham was de promotor. Hij was al vroeg een fan van mijn bandje. Hij bood

ons altijd optredens aan als voorprogramma van de vreemdste mensen. Hij geloofde heilig in waar wij mee bezig waren; we speelden vaak voor Santana. Bill nodigde me uit voor Live Aid en ik weet nog dat hij zei: 'Doe je best, er luisteren maar een miljard mensen!' Maar hij meende het. Carlos en ik zijn trouwens goede vrienden, we zoeken elkaar regelmatig op."

Je hebt een geluid dat meteen herkenbaar is. Is dat altijd een doel geweest?

"Mijn grootste held was altijd Wes Montgomery. Dus tot ongeveer mijn vijftiende wilde ik alleen maar klinken zoals hij. Ik gebruikte mijn duim en speelde de hele tijd octaven. Maar op een dag ontdekte ik dat ik dat niet moest doen. Het was bovendien nogal onbeleefd tegenover een van mijn helden. Maar ik werk er nog aan..." *(lacht)*

Julian Piper